

Complexnummer: 523783

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

-

Aantal complexonderdelen

4

Monumentnummers van complexonderdelen

523784, 523785, 523786, 526019

Woonplaats

Heerewaarden

Gemeente

Maasdriel

Provincie

Gelderland

Hoofdadres van hoofdobject

Voorne 13, 6624 KL Heerewaarden

Complexomschrijving

Inleiding

Agrarisch complex van T-BOERDERIJ, PERSONEELSWONING, TUINHUISJE en een omheining bestaande uit een bakstenen MUUR met een smeedijzeren HEKWERK.

Het complex is gelegen op het grondgebied van de vroegere schans Nasau-de Voorn. Uit een gevelsteen in het voorhuis van het hoofdgebouw blijkt dat dit gedeelte uit 1889 dateert. Naar verluidt was de opdrachtgever Jan Ariezoon Groenendaal, directeur van een steenfabriek.

Het complex is gelegen in het uiterwaardengebied van de Maas aan de noordwestzijde van het dorp Heerewaarden. De complexonderdelen liggen op een erf dat verder nog bestaat uit enkele nieuwe schuren en een verbouwde oudere schuur, die niet onder de bescherming vallen.

Het complex bevindt zich nog grotendeels in oorspronkelijke staat. In de zeventiger jaren van deze eeuw is het complex bewoond geweest door een communu en zijn er met name in het interieur, waarvan overigens de detaillering nog grotendeels intact is, enige wijzigingen aangebracht.

Complexomschrijving

De T-BOERDERIJ heeft een bedrijfsgedeelte van het middenlangsdeeltype. Het voorhuis dateert van 1889. De overeenkomst in bouwwijze en materiaalgebruik duidt op eenzelfde bouwtijd voor het tussenhuis, met uitzondering

van de deur en vensters in Empire-stijl in de rechterzijgevel. Deze kunnen omstreeks 1800 worden gedateerd. De deur zou afkomstig zijn uit de voorgevel van het huis dat ter plekke stond van het huidige tussenhuis. Vermoedelijk is bij de bouw van het voorhuis het huis dat op de plek stond van het huidige tussenhuis opnieuw opgetrokken en zijn de vensters en voordeur uit de toenmalige voorgevel in de rechterzijgevel van het huidige tussenhuis geplaatst. De Neo-Classicistische architectuur van het pand is identiek aan die van het pand Hogestraat 26a-28 in Heerewaarden, dat dateert uit 1879. Aangenomen mag worden dat beide panden door dezelfde architect zijn ontworpen.

De PERSONEELSWONING is gelegen rechts van het voorhuis van de boerderij. Het huisje zou zijn gebouwd in 1742 op een laat 16de-eeuwse kelder. De bouwdatum ligt echter vermoedelijk in de tweede helft van de 19de eeuw.

De plaats van het TUINHUISJE is vóór de personeelswoning. Gelet op de indeling van de vensters en de daarbij toegepaste materialen, kan het huisje gedateerd worden rond 1900.

Links van de boerderij bevindt zich een omheining bestaande uit een gemetselde MUUR en TOEGANGSHEK

Complexwaardering

Agrarisch complex van T-BOERDERIJ, PERSONEELSWONING, TUINHUISJE en omheining bestaande uit een bakstenen MUUR met smeedijzeren HEKWERK.

- Van architectuurhistorische waarde als goed voorbeeld van een herenboerderij uit het eind van de 19de eeuw met als hoofdonderdeel een T-boerderij uit 1889. De onderdelen van het complex zijn wat betreft hoofdvorm en detaillering goed bewaard gebleven en geven een goed beeld van een boerenerf van een welgestelde boer aan het eind van de 19de eeuw.

- Van stedenbouwkundige waarde als onderdeel van het historisch gegroeide buitengebied ten noordwesten van het dorp Heerewaarden, waarin het een fraai onderdeel vormt vanwege de unieke ligging in het uiterwaardengebied en vanwege de karakteristieke indeling en hoofdvorm van het complex.

- Van cultuurhistorische waarde als herkenbaar element uit een maatschappelijke en agrarische ontwikkeling. Het pand is gebouwd op een oudere bouwplaats als huisvesting voor de kapitaalkrachtige eigenaar van een steenfabriek. Steenfabrieken werden in de 19de eeuw op diverse plaatsen in de Bommelwaard opgericht en kenden in de late 19de en vroege 20ste eeuw een grote bloei. Het complex is voorts van belang vanwege de geschiedenis van het fort Nassau-de Voorn, die verbonden is met de bouwplaats van de boerderij. De kelder onder het personeelshuis gaat mogelijk terug tot deze tijd.

Monumentnummer*: 523784

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 8 februari 2002
Kadaster deel/nr: 20213/54

Complexnummer

523783

Complexnaam

-

Woonplaats*

Heerewaarden

Gemeente*

Maasdriel

Provincie*

Gelderland

Straat*

Voorne

Nr*

13

Toev.*

Postcode*

6624 KL

Woonplaats*

Heerewaarden

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Heerewaarden

Sectie*

E

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

139

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

De op een rechthoekige plattegrond opgetrokken en in kruisverband gemetselde bakstenen T-BOERDERIJ is samengesteld uit drie gedeelten: een voorhuis, een tussenhuis en een achterhuis met middenlangsdeel. Het voorhuis telt twee bouwlagen met een schilddak gedekt met gesmoorde muldenpannen. Op de nokuiteinden bevinden zich eenvoudige schoorstenen. Het tussenhuis bestaat uit één bouwlaag met een zadeldak en een dakbedekking van gesmoorde muldenpannen. Het achterhuis, dat lager is dan het tussenhuis, is afgesloten door een schilddak gedekt met gesmoorde Hollandse pannen.

De symmetrisch ingedeelde VOORGEVEL telt drie traveeën. De risalerende middenpartij bevat een portiek met een segmentboogvormige beëindiging. Het bovenlicht van de dubbele paneeldeur met geprofileerde panelen is enkelruits en getoogd in de vorm van het portiek. De marmeren gevelsteen rechts in de portiek bevat de tekst `J. Groenendaal Az / 18 89'. De twee T-vensters met enkelruits bovenlicht van geel kathedraalglas op de begane grond hebben een segmentboogvormige afsluiting. Dit geldt eveneens voor de drie T-vensters met 2-ruits bovenlicht en persiennes op de verdieping.

De scheiding van de bouwlagen wordt gemarkeerd door een geprofileerde cordonlijst. De gecementeerde hoekpilasters hebben spiegels. De gevel wordt afgesloten door een hoofdgestel met gecementeerd fries en architraaf met daarboven een houten kroonlijst waarachter de bakgoot. Rechts in het dakschild is later een 2-ruits dakkapel met lessenaarsdak aangebracht. De LINKER ZIJGEVEL van het voorhuis wordt op de begane grond doorbroken door

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

openslaande deuren met getoogd bovenlicht en segmentboogvormige beëindiging. De deuren bevatten een glaspaneel met daaronder twee diamantkopkussens. Op de verdieping kent het T-venster met 2-ruits bovenlicht en persiennes een segmentboogvormige afsluiting. De geprofileerde, gecementeerde cordonlijst sluit aan bij de architraaf van het hoofdgestel van het tussenhuis. De hoekpilasters en de gevelbeëindiging komen overeen met de voorgevel. Het dak is doorbroken door een dakkapel met 2-ruits draairamen en een kroonlijstje als afsluiting.

De linker zijgevel van het tussenhuis bevat van links naar rechts een opgeklampte deur met enkelruits bovenlicht en twee T-vensters met enkelruits bovenlicht en persiennes. De beëindiging is segmentboogvormig. De gevelbeëindiging bestaat uit een grotendeels gecementeerd hoofdgestel; de bovenzijde van de kroonlijst is van hout. In het dak zijn later twee grote en drie kleine dakvensters aangebracht.

De linker zijgevel van het achterhuis is aan de rechterkant doorbroken door een kleine aanbouw van het tussenhuis, waarin een wc-raampje is aangebracht. De rest van de gevel bevat drie gietijzeren 4-ruits stalramen met een cirkel in het midden. In het dakvlak zijn dertien kleine dakraampjes aangebracht. De ACHTERGEVEL van het voorhuis wordt grotendeels aan het zicht onttrokken door het tussenhuis. De hoekpilasters en de gevelbeëindiging komen vrijwel overeen met de voorgevel. Het fries van het hoofdgestel ontbreekt hier echter. De gecementeerde achtergevel van het tussenhuis steekt iets boven de deel uit en eindigt in een topgevel afgedekt met een ezelsrug. Bij de achtergevel van de deel steekt het dak over een grote inwendige hoek over en rust aan de rechterkant op een houten paal. Het linker deel van het dakschild loopt door tot een lage blinde bakstenen muur. Het bakstenen rechter deel van de inwendige hoek bevat aan de linker zijde dubbele houten staldeuren met een gedrukte ellipsboog; in elke staldeur bevindt zich een 4-ruits venster. Een klein 4-ruits venster en een houten opgeklampte deur doorbreken het rechter deel van de gevel. De andere zijde van de inwendige hoek bestaat uit houten delen waarin een houten opgeklampte deur en een 15-ruits, een 3-ruits en een 9-ruits venster zijn aangebracht. De RECHTER ZIJGEVEL van het voorhuis bevat op de begane grond een T-venster met een bovenlicht van geel kathedraalglas. Op de verdieping bevindt zich een T-venster met 2-ruits bovenlicht. De dakkapel en de verdere gevelafwerking komen overeen met de linker zijgevel. De rechter zijgevel van het tussenhuis bevat centraal een ingangspartij met aan weerszijden een schuifvenster met 2-ruits bovenlicht. Het linker onderraam is 4-ruits, bij het rechter venster is deze indeling veranderd in een 2-ruits raam met een verhoogde onderdorpel. De vensters bevatten een wisseldorpelklosje. De luiken met spiegels zijn nog intact. De enkele deur is uitgevoerd als een dubbele kussendeur met zes panelen: op het grote bovenpaneel is een langgerekte ovaal aangebracht met in de hoeken diamantkopjes, het middelste liggende paneel bevat een ovaal en het onderste rechthoekige paneel een cirkel. De lekdorpels aan de voet zijn geprofileerd. De twee helften zijn gescheiden door een zuiltje met een basement en een kapiteel. Het bovenlicht van de deur is gedeeld. Strekken vormen de bovenkant en hardstenen onderdorpels de onderkant van de gevelopeningen. De gevelbeëindiging bestaat uit een grotendeels gecementeerd hoofdgestel; de bovenzijde van de kroonlijst is van hout. Boven de deur is door de gevelbeëindiging een houten dakkapel getrokken. De dakkapel bevat dubbele houten deuren en een 2-ruits bovenlicht. In de rechter zijgevel van het achterhuis is aan de rechter kant een halfronde lichtopening aangebracht. Er zijn sporen aanwezig van twee dichtgezette openingen. Aan de linkerkant is een drielicht ingebroken. De indeling en het INTERIEUR van het pand zijn nog grotendeels in tact. In de keuken is nog veel van de oorspronkelijke inrichting bewaard gebleven, waaronder de keukenkasten en de schouw. In de linker achterkamer (in het tussenhuis) is het plafond gestuct met druiventrossen en florale motieven. De deuren, schuifdeuren en de marmeren schoorsteenmantel zijn nog aanwezig. De vensters in de twee voorkamers kunnen aan de binnenzijde afgesloten worden met schuifluiken. De zwart-witte en de groen-witte marmeren

schoorsteenmantel in respectievelijk de linker- en de rechter voorkamer zijn gaaf bewaard gebleven. Dit geldt eveneens voor de kasten in deze kamers. Het plafond van de rechter voorkamer heeft een fraai middenornament met duiven en florale motieven. Opmerkelijk detail is dat een identiek middenornament voorkomt in de kamer links vóór in het pand Kerkstraat 8 te Dodewaard, dat eveneens dateert uit 1889. De trap en de bewerkte gietijzeren spijlen zijn ongewijzigd. In het bedrijfsgebouwtje zijn de ankerbalkgebinten nog aanwezig. Deze ruimte is voorts beschoten en deels dichtgezet ten behoeve van het biologische boerenbedrijf.

Waardering

T-BOERDERIJ (complexonderdeel A) met voorhuis uit 1889

-Van architectuurhistorische waarde als gaaf en goed typologisch voorbeeld van een T-boerderij uit het einde van de negentiende eeuw. De boerderij valt op vanwege esthetische kwaliteiten, zoals gave verhoudingen en een bijzondere detaillering in Neo-Classicistische trant door middel van gecementeerde elementen. In het interieur zijn diverse oorspronkelijke onderdelen bewaard gebleven.

-Van stedenbouwkundige waarde als hoofdonderdeel van het boerderijcomplex dat een fraai element vormt in het buitengebied van Heerwaarden.

-Van cultuurhistorische waarde als hoofdonderdeel van het complex, dat verbonden is met een agrarische en maatschappelijke ontwikkeling als boerderij van een steenfabrikant, die de status en welvaart van de eigenaar weerspiegelt.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Boerderij (M)

Functie

Boerderij(M1)

Monumentnummer*: 523785

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 8 februari 2002
Kadaster deel/nr: 20213/54

Complexnummer

523783

Complexnaam

-

Woonplaats*

Heerewaarden

Gemeente*

Maasdriel

Provincie*

Gelderland

Straat*

Voorne

Nr*

13

Toev.*

Postcode*

6624 KL

Woonplaats*

Heerewaarden

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Heerewaarden

Sectie*

E

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

139

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

De in kruisverband gemetselde bakstenen PERSONEELSWONING met STAL is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond. De nokas staat haaks op die van het voorhuis van de boerderij. De woning telt anderhalve bouwlaag onder een met gesmoorde Hollandse pannen gedekt zadeldak, de stal telt één bouwlaag onder een met gesmoorde kruis- of Bouletpannen en rode tuiles du Nord gedekt lessenaarsdak.

De VOORGEVEL is symmetrisch ingedeeld en bevat op maaiveldniveau een gevelopening die toegang geeft tot de kelder. Op de begane grond bevindt zich een 6-ruits schuifvenster met luiken en op de verdieping een 4-ruits schuifraam, waarvan het kozijn voorzien is van een duivejager. Beide vensters worden ontlast door een strek. De tuitgevel is afgezet met een overkragende halfsteens rollaag en enigszins uitkragende schouders. De LINKER ZIJGEVEL bevat links een 20-ruits schuifvenster met luiken en rechts daarvan de entree, voorzien van een niet oorspronkelijke deur en een 5-ruits bovenlicht, bestaande uit een middenruit omgeven door vier kwartcirkels. De gevelopeningen worden afgesloten met een strek. De ACHTERGEVEL bevat op de begane grond een deur en twee vensters, die in het metselwerk zijn ingehakt. Onder het rechter venster zijn de sporen waarneembaar van een dichtgemetselde opening. Op de verdieping bevindt zich een 4-ruits schuifvenster, waarvan de strek aan het zicht onttrokken wordt door een tweetal planken. De tuitgevel is afgezet met een overkragende halfsteens rollaag en enigszins uitkragende schouders.

De achtergevel van de stal bevat een opgeklampte deur met links daarvan een getoogd 9-ruits gietijzeren venster.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De RECHTER ZIJGEVEL van de woning wordt aan het zicht onttrokken door de stal. Het dakvlak wordt doorbroken door een dakkapel met twee enkelruits draairamen en een daklicht. De rechter zijgevel van de stal bevat drie getoogde opgeklampte mestdeurtjes. Het INTERIEUR van de woning bevat geen oorspronkelijke onderdelen meer. Onder de woning bevindt zich een KELDER overspannen door een tweetal gepleisterde kruisgewelven. Het middenveld is voorzien van een versiering in de vorm van een opliggende ruit, ter plaatse van de punten verlevendigd met een half bolletje. Het midden van de ruit bevat een verdiept cirkelvormig veld, waar zich, gezien het restant ijzer, een haak heeft bevonden om verlichting aan te bevestigen.

Op de kruising van de graten bevindt zich een verdiept cirkelvormig veld, omgeven door vier halve bolletjes. Ook hier bevond zich een ophangpunt.

Waardering

PERONEELSWONING met STAL (complexonderdeel B) uit de tweede helft van de negentiende eeuw, met een oudere kern

-Van architectuurhistorische waarde als goed voorbeeld van een agrarisch bijgebouw, namelijk een personeelswoning met aangebouwde stal. Het gebouw is goed bewaard gebleven en heeft in samenhang met de andere complexonderdelen hoge ensemblewaarden.

-Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het complex, dat een fraai onderdeel vormt in het buitengebied van Heerewaarden.

-Van cultuurhistorische waarde als onderdeel van het complex dat verbonden is met een agrarische en maatschappelijke ontwikkeling en met de geschiedenis van het fort Nassau-de Voorn. De kelder van de personeelswoning gaat vermoedelijk terug op dit fort.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Dienstwoning(K)

Functie

Dienstwoning(K4)

Monumentnummer*: 523786

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 8 februari 2002
Kadaster deel/nr: 20213/54

Complexnummer

523783

Complexnaam

-

Woonplaats*

Heerewaarden

Gemeente*

Maasdriel

Provincie*

Gelderland

Straat*

Voorne

Nr*

13

Toev.*

Postcode*

6624 KL

Woonplaats*

Heerewaarden

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Heerewaarden

Sectie*

E

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

139

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

De begrenzing aan de voorkant en aan de linker zijde van het perceel bestaat uit een bakstenen MUUR met ezelsrug. Een gietijzeren TOEGANGSHEK tussen gemetselde kolommen vormde vroeger de toegang tot het complex. Het dubbele draaihek is opgebouwd uit spijlen met een bladvormige beëindiging.

Waardering

Erfafscheiding (complexonderdeel C) bestaande uit een bakstenen MUUR en TOEGANGSHEK

- Van architectuurhistorische waarde als goed voorbeeld van een erfafscheiding. De muur en het hekwerk bezitten grote ensemblewaarden in samenhang met de overige erfbebouwing.

- Van stedenbouwkundige waarde als functioneel en structurerend onderdeel van het complex, dat een fraai onderdeel vormt van het buitengebied van Heerewaarden. Het toegangshek speelt een rol in het aanzien van het complex vanaf de Voorne.

- Van cultuurhistorische waarde als onderdeel van het complex dat een uiting is van een maatschappelijke ontwikkeling, als boerderij van een welgestelde steenfabrikant.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuinmuur

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 526019

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 8 februari 2002
Kadaster deel/nr: 20213/54

Complexnummer

523783

Complexnaam

-

Woonplaats*

Heerewaarden

Gemeente*

Maasdriel

Provincie*

Gelderland

Straat*

Voorne

Nr*

13

Toev.*

Postcode*

6624 KL

Woonplaats*

Heerewaarden

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Heerewaarden

Sectie*

E

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

139

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

Het TUINHUISJE is opgetrokken uit hout op een rechthoekig grondplan. Het rust met wieltjes op een draaiplateau. Het geheel is voorzien van een zadeldak. De buitengevels bestaan uit kraaldelen. De VOORGEVEL bevat openslaande deuren bezet met 8-ruits glaspanelen, bestaande uit twee stroken van drie vierkante ruitjes, bezet met geel kathedraalglas, waartussen twee rechthoekige, verticaal geplaatste ruiten. De geveltop en het zadeldak kragen enigszins uit. De dakrand is voorzien van een geprofileerde windveer. De drie overige gevels bevatten in het midden een dubbel draairaam bezet met 8-ruits glaspanelen, bestaande uit twee stroken met van drie vierkante ruitjes, bezet met geel kathedraalglas, waartussen twee rechthoekige, verticaal geplaatste ruiten. De geveltop van de achtergevel kraagt enigszins uit; de dakrand is hier verdwenen.

Waardering

Tuinhuisje uit omstreeks 1900

- Van architectuurhistorische waarde als gaaf en goed voorbeeld van een tuinhuisje van omstreeks 1900. Het vormt een goed typologisch voorbeeld van een dergelijk draaibaar huisje en valt op door esthetische kwaliteiten in de hoofdvorm en de detaillering in hout. Het huisje bezit in samenhang met de andere erfonderdelen grote ensemblewaarden.

- Van stedenbouwkundige waarde als functioneel onderdeel van het boerenerf, dat een fraai onderdeel vormt van

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

het buitengebied van Heerewaarden.

- Van cultuurhistorische waarde als uiting van een maatschappelijke ontwikkeling. Het huisje maakt het complex herkenbaar als behuizing van een welgestelde boer.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuinhuis